KUZEY TROAS'TA YENİ ARAŞTIRMALAR

Neolitik Çağ'dan Demir Çağı Sonuna Kadar Çanakkale Merkez Yüzey Araştırması

NEW RESEARCHES IN THE NORTHERN TROAD

Surface Survey in the Central District at Çanakkale from the Neolithic Period to the end of the Iron Age

Editör

Derya YILMAZ

EGE YAYINLARI

KUZEY TROAS'TA YENİ ARAŞTIRMALAR
Neolitik Çağ'dan Demir Çağı Sonuna Kadar Çanakkale Merkez Yüzey Araştırması

NEW RESEARCHES in the NORTHERN TROAD
Surface Survey in the Central District at Çanakkale from the Neolithic Period to the end of the Iron Age

Editör
Derya YILMAZ

Neyir KOLANKAYA-BOSTANCI (Hacettepe Üniversitesi)
Adnan BAYSAL (Trakya Üniversitesi)
Ümit GÜDER (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Mehmet KAŞKA (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Mustafa Hamdi SAYAR (İstanbul Üniversitesi)
Mehmet Ali YÜCEL (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Sencan ALTINOLUK (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

© İstanbul 2019, Ege Yayınları
ISBN 978-605-7673-16-9
1. Baskı
Yayıncı Sertifika No: 14641

Baskı
Dijital Düşler Basım San. ve Tic. A.Ş.
Seyrantepe M. Nato C. Çınarlı S. No.: 17
Kağıthane - İstanbul
Tel: +90 (212) 279 64 44
Kültür Bakanlığı Setrifika No: 12922

Yapım ve Dağıtım
Zero Prod. Ltd.
Abdullah Sokak, No. 17 Taksim 3443 İstanbul - Türkiye
Tel: +90 (212) 244 75 21 (3 hat) Faks: +90 (212) 244 32 09
E.posta: info@zerobooksonline.com
www.zerobooksonline.com

İlion Egemenlik Alanından Yazıtlar

Mustafa H. SAYAR

Anahtar sözcükler: yazıt, Roma, İlion, Troia, egemenlik alanı.

Keywords: inscription, Roma, Ilion, Troia, territory.

Abstract

Inscriptions from the Territory of Ilion

Five of the inscriptions found during the survey conducted in 2016 under the direction of Dr. Derya Yılmaz in the territory of ancient city Ilion were documented and published by travelers and researchers in the region in the last 150 years. In addition to these re-found inscriptions, a number of unpublished inscriptions have been found. However, the texts on the four inscribed pieces are too fragmented to be understood. These inscriptions illuminate the Roman imperial period of the city when they are taking into consideration as a whole.

Halileli Köyü Mezarlığı

Troas Bölgesi'nde yer alan Troia ören yerinde lokalizasyonu yapılan İlion şehir devletinin yaklaşık 4 km kadar kuzey doğusunda bulunan Halileli Köyü mezarlığına İlion şehri kalıntılarından götürüldüğü anlaşılan eskiçağ dönemi eserleri üzerindeki yazıtlı eserler ile buraya yakın bölgeye dağılmış durumda bulunmuş ve üzerinde eskiçağ dönemi grekçe yazıt parçaları bulunan parça halindeki eserlere ilişkin bilgiler aşağıda sıralanmaktadır.

1. Octavianus Augustus'un yeğeni genç Antonia için onurlandırma yazıtı

Üzerinde 19 satır yazıt bulunan sütun parçası (Res. 1).

Yayınlar: H. Schliemann, Troia. Ergebnisse meiner neuesten Ausgrabungen auf der Baustelle von Troja in den Heldengräbern, Bunarbaschi und anderen Orten der Troas im Jahre 1882. Leipzig 1884, 258 no. 15; IGRR IV 206; P. Frisch; Die Inschriften von Ilion. Bonn 1975, no. 88 (Daha önceki yayınlarla birlikte); V. Ehrenberg – A. H. M. Jones, Documents Illustrating the Reign of Augustus and Tiberius. Oxford 1976, 75 no. 93.

Ölçüler: Yük.: 141 cm; Çap.: 60 cm; Harf Yük.: 4 cm.

Tarihleme: M. S. 14-19 yılları arası.

Ἀντωνίαν τὴν
ἀδελφιδῆν τὴν θεοῦ
Σεβαστοῦ, γυναῖκα δὲ γε-
νομένην Δρούσου Κλαυ-
δίου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Αὐ-
τοκράτορος Τιβερίου, Σεβασ-
τοῦ υἱο[ῦ] Σεβαστοῦ, μητέρα
δὲ Γερμανικοῦ Καίσαρος
καὶ Τιβερίου Κλαυ-
δίου Γερμανικοῦ
καὶ Λειβίας θεᾶς Ἀφρο-
δείτης Ἀνχεισιάδος
πλείστας καὶ μεγίσ-
τας ἀρχὰς τοῦ θειοτά-
του γένους παρασχοῦ-
σον, Φίλων Ἀπολ-
λωνίου τὴν ἑαυτοῦ
θεὰν καὶ εὐεργέτιν
ἐκ τῶν ἰδίων.

Tanrılaştırılmış Augustus'un yeğeni, Augustus'un oğlu imparator Tiberius Claudius'un kardeşi Drusus Claudius'un eski eşi, Germanicus Sezar'ın, Tiberius Claudius Germanicus ve Livia'nın annesi, Antonia'yı, tüm tanrıların soyunda en fazla ve en büyük hizmetleri olan Anhises soyundan tanrıça Aphrodite'yi Apollonios oğlu Filon tanrıçası ve velinimetini kendi cebinden (onurlandırdı).

2. Silmeli sunak

Silme üzerinde iki satır grekçe yazıt (Res. 2a-b);
Sunak gövdesinde oldukça silik dört satır grekçe yazıt (Res. 2a-b).
Yayın: H. Schliemann, Troia. Ergebnisse meiner neuesten Ausgrabungen auf der Baustelle von Troja in den Heldengräbern, Bunarbaschi und anderen Orten der Troas im Jahre 1882. Leipzig 1884, 259 no. 16; P. Frisch; Die Inschriften von Ilion. Bonn 1975, no. 172.
Ölçüler: Yük.: 87 cm; Gen.: 35 cm; Kalınlık: 31 cm; Harf Yük.: 3 cm.
Tarihleme: Roma imparatorluk devri.

Φλ(αβιός) Θεόδωρος
ἀπὸ φρ(ουμενταρίου) κατεσκεύ-
ασε – – – – – – – –τη

Yazıtın okunabilen ilk satırlarından anlaşıldığına göre Roma ordusunda tahıl temini görevi yapmış olan Flavius Theodoros'a ve ailesine mensup kişilere ait mezarın sunağı olması ihtimali kuvvetli görülüyor. Frumentarius kurumu Hadrian döneminde kurulmuş ve Diocletianus döneminde kaldırılmıştır[1].

3. Mermer kaide parçası

Kaide gövdesinde üç satır grekçe yazıt (Res. 3).
Yayın: CIG 3606; P. Frisch; Die Inschriften von Ilion. Bonn 1975, no. 143 (daha önceki yayınlarla birlikte).
Ölçüler: Yük.: 71 cm; Gen.: 57 cm; Kalınlık: 27 cm; Harf Yük.: 5 cm.
Tarihleme: Roma imparatorluk devri.

Ἰλιεῖς τὸ[ν]
πάτριον θε[ὸν]
Αἰνείαν

1 Frumentarius kurumu ve görev kapsamı hakkında bkz. Domaszewski 1908, 104; Speidel 1978, 28.

Yazıtın birinci ve ikinci satırlarında kullanılmış olan τὸ[ν] πάτριον θε[òν] ifadesi Roma imparatorluk devrinde de İlion şehir devletinde Troia Savaşı kahramanlarını yüceltmek için kullanılmaktadır. Bu heykel kaidesinin üzerindeki yazıttan Troia savaşında tanrılaştırılmış kahramanların babası olduğuna inanılan Aeneas'ın onurlandırıldığı anlaşılmaktadır.

4. Yazıtlı blok parçası

Beyaz mermerden blok üzerinde iki satır grekçe yazıt (Res. 4).
Ölçüler: Yük.: 57 cm; Gen.: 93 cm; Kalınlık: 23 cm ; Harf Yük.: 5,2 cm.
Tarihleme: Roma imparatorluk devri.

]_ἔδωκεν παν—
]Σ ΔΙΑΔΩΣΕΙΣ καὶ

5. Şematik girlandlı lahit parçası

Kumkale köyü.

Kumtaşından lahit tekne parçası üzerinde üç satır grekçe mezar yazıtı (Res. 5a-b)

Yayınlar: CIG 3639; P. Frisch; Die Inschriften von Ilion. Bonn 1975, no. 171 (daha önceki yayınlarla birlikte).

Ölçüler: Uzunluk.: 205 cm; Yük.: 65 cm; Gen.: 79 cm; Harf Yük.: 3,5 cm.

Tarihleme: Roma imparatorluk devri.

Lahdin yazıtı Frisch'in İlion yazıtları yayınında yaptığı tamamlamalara göre düzenlenmiştir;

[τ]ῇ γυναικί μου Μαξίμᾳ καὶ τέκνο[ις] μου• [ἐὰν δὲ] τις ἑ[τε]ρον
πτῶμα ἐπεισβάλῃ, δώσει τῇ συμβιώσει [τ]ῶν χαλκέων προστεί-
μου [δ]η(νάρια) φ.

Yazıtın çevirisi:

Lahdi kendime, eşim Maxima'ya ve çocuklarıma yaptırdım; eğer herhangi bir kimse bir başka cesedi bu lahdin içine defnederse, bakırcılar loncasına ceza olarak 500 denarius ödemelidir.

Lahit buluntu yeri nedeniyle D. Magie tarafından Sigeion şehir devleti arazisindeki bir buluntu olarak değerlendirilmiştir[2]. Ancak Sigeion bu lahdin kullanıldığı Roma imparatorluk devrinde artık tümüyle tahrip edilmişti. Cook ise bu lahdi Alexandreia Troas arazisinde bulunmuş bir yazıt olarak tanımlamaktadır[3]. Frisch ise İlion arazisinde bulunan bir yazıt olarak yayınlamaktadır.

Çanakkale ili Merkez ilçe civarında bulunan yazıt parçaları

6. Dardanos, sunak parçası ?

Beyaz mermerden blok üzerinde iki satır grekçe yazıt (Res. 6).
Ölçüler: Yük.: 60 cm; Gen.: 50 cm; Kalınlık: 55 cm ; Harf Yük.: 4,2 cm.
Tarihleme: Hellenistik Devir..

] ΔΩΔΕ [

7. Harmangöğsü Yazıt Parçası

Her tarafı kırık ve üzerinde dört satır yazıt metni parçası bulunan levha parçası (Res. 7a-b).
Ölçüler: Yük.: 10 cm; Gen.: 11 cm; Kalınlık: 5 cm ; Harf Yük.: 2 cm.
Tarihleme: Hellenistik Devir (?)

---

2 Bkz. D. Magie, Roman Rule in Asia Minor. Princeton 1950, 44.

3 Bkz. J.M. Cook, The Troad: an archaeological and topographical study. Oxford 1973, 251 ve 390 vd.

KEKAR
LISKHT
VTE-X
OTTH

8. Dedemezarlığı Mermer Kaide Parçası

Kaide gövdesinde bir satır grekçe yazıt (Res. 8).
Ölçüler: Yük.: 27 cm; Gen.: 60 cm; Kalınlık: 25 cm; Harf Yük.: 4.5 cm.
Tarihleme: Roma imparatorluk devri.

]ασσαρακις φυλῆ[ς

9. Kocadağ Sınır yazıtı

Kireçtaşından silindirik bir taş üzerinde tek satır grekçe yazıt (Res. 9a-b).
Ölçüler: Yük.: 210 cm; Gen.: 160 cm; Kalınlık: 115 cm; Harf Yük.: 20 cm.
Tarihleme: Roma imparatorluk devri.

ὅρος

Yazıt İlion şehir devleti arazisinde Roma imparatorluk devrinde yapılmış bir sınır belirlemesiyle ilgili olmalıdır.

Kaynakça

M. Cook, *The Troad: an archaeological and topographical study* (1973).

A.V. Domaszewski, *Die Rangordnung des römischen Heeres* (1908).

V. Ehrenberg – A.H.M. Jones, *Documents Illustrating the Reign of Augustus and Tiberius* (1976).

P. Frisch, *Die Inschriften von Ilion* (1975).

D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor* (1950).

H. Schliemann, Troia. *Ergebnisse meiner neuesten Ausgrabungen auf der Baustelle von Troja in den Heldengräbern, Bunarbaschi und anderen Orten der Troas im Jahre 1882*, (1884).

M.P. Speidel, *Guards of the Roman Armies* (1978).

Res. 1 Halileli Köyü Mezarlığı, Genç Antonia için onurlandırma yazıtı.
Fig. 1 Cemetry of Halileli village; Honorary inscription for young Antonia.

a b

Res. 2 Halileli Köyü Mezarlığı, sunak.
Fig. 2 Cemetery of Halileli village, altar.

Res. 3 Halileli Köyü Mezarlığı, mermer kaide parçası.
Fig. 3 Cemetery of Halileli village, fragment of a marble base.

Res. 4 Halileli Köyü Mezarlığı, yazıtlı blok parçası.
Fig. 4 Cemetery of Halileli village, fragment of an inscribed block.

a b

Res. 5a-b Kumkale köyü, yazıtlı lahit parçaları
Fig. 5a-b Kumkale village, fragments of a sarcophagus with inscription.

Res. 6 Dardanos, yazıtlı sunak parçası.
Fig. 6 Dardanos, fragment of an inscribed altar.

a b

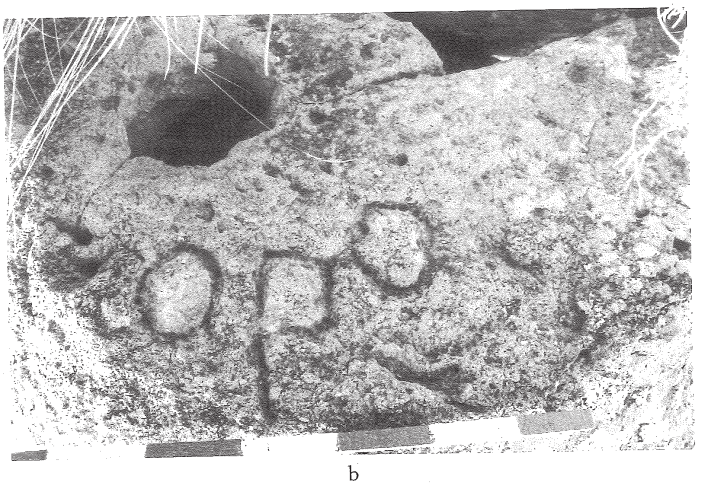
Res. 7a-b Harmangöğsü yazıt parçası.
Fig. 7a-b Harmangöğsü, fragment of an inscribed block.

Res. 8 Dedemezarlığı Mermer kaide parçası.
Fig. 8 Cemetery of Dede. Fragment of a marble base.

a

b

Res. 9a-b Kocadağ, sınır yazıtı buluntu durumu (a) ve detayı (b).
Fig. 9 Kocadağ, boundary inscription.